

แผนพัฒนาเกษตรกรรม
ตำบล บ้านบึง

โดย

คณะผู้ปฏิบัติงานเครือข่ายสภาเกษตรกร
ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี

สารบัญ

	หน้า
ส่วนที่ ๑ บริบทพื้นที่	๓
ส่วนที่ ๒ ปัญหาความต้องการและแนวทางการพัฒนา	๑๐
- ประเด็นปัญหาและแนวทางการแก้ไข	
- บทสรุปและบทวิเคราะห์	
- การสร้างความเข้มแข็งแก่เกษตรกรรายสินค้าเกษตร	
ส่วนที่ ๓ แผนพัฒนาเกษตรกรรม	๒๐

ส่วนที่ ๑: บริบทพื้นที่

ประวัติความเป็นมา

ตำบลบ้านบึงเดิมเป็นหมู่บ้านหมู่ที่ ๘ ของตำบลสวนผึ้ง ภายในหมู่บ้านมีบึงเล็กๆชาวบ้านได้ใช้น้ำในบึงนี้อุปโภคบริโภค จึงเรียกกันต่อมาว่า "บ้านบึง" และในปี พ.ศ.๒๕๑๕ ได้ทำการแยกตำบลออกจากตำบลสวนผึ้ง โดยรวมเอาหมู่ที่ ๙ และหมู่๑๐ มาเป็นตำบลบ้านบึงด้วย และปัจจุบันนี้ได้ยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.๒๕๓๗

ที่ตั้ง

ตำบลบ้านบึงเป็นตำบลหนึ่งในจำนวน ๓ ตำบล ของอำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี ที่ตั้งของตำบลอยู่ทางทิศใต้ ของอำเภอบ้านคาและทางทิศตะวันตกของจังหวัดราชบุรี โดยอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ ๙๙ องศา ๒๗ ลิปดา ตะวันออก ๓๓.๓ ลิปดาตะวันออก และระหว่างเส้นแวงที่ ๑๓ องศา ๒๐ ลิปดาเหนือ ๒๔.๑ ลิปดาเหนือ มีความสูงจากระดับน้ำทะเล ๒๓๕.๐๐ เมตร มีเนื้อที่ทั้งหมด ๕๕๓ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๓๔๕,๖๒๕ ไร่ การเดินทางห่างจากที่ว่าการอำเภอบ้านคา โดยทางรถยนต์ประมาณ ๑๒ กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดราชบุรี โดยทางรถยนต์ประมาณ ๗๙ กิโลเมตร

อาณาเขต

- ทิศเหนือ ติดต่อ ต.บ้านคา ต.หนองพันจันทร์ ต.ตะนาวศรี จ.ราชบุรี
- ทิศใต้ ติดต่อ อ.หนองหญ้าปล้อง จ.เพชรบุรี
- ทิศตะวันออก ติดต่อ อ.ปากท่อ จ.ราชบุรี
- ทิศตะวันตก ติดต่อ สาธารณรัฐสังคมนิยมมาร์ (สหภาพพม่า)

ภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของตำบลบ้านบึง พื้นที่เป็นที่ราบสูงลาดเอียงจากทางทิศตะวันตกและทิศ ตะวันออก ลงมาเป็นที่ราบบริเวณตอนกลางของตำบล โดยแบ่งออกเป็น ดังนี้

ที่ราบ ได้แก่ บริเวณพื้นที่หมู่ที่ ๒,๗ และหมู่ที่ ๓,๘,๑ บางส่วน

ที่ราบสูง ได้แก่ บริเวณพื้นที่หมู่ที่ ๙,๑๐

พื้นที่ป่าและภูเขา ได้แก่ บริเวณพื้นที่หมู่ที่ ๔,๕,๖,๑๑,๑๓

ประชากรและครัวเรือน

จำนวนประชากรทั้งหมด จำนวน ๙,๑๑๒ คน แยกเป็นแยกตามสถานภาพการอยู่อาศัย (เฉพาะ สัญชาติไทยและมีชื่อในทะเบียนบ้าน) ข้อมูล ณ เดือน มกราคม ๒๕๕๙

ชื่อหมู่บ้าน	ชาย	หญิง	รวม	ครัวเรือน
บ้านโป่งกระทิงบน	๓๙๕	๓๘๒	๗๗๗	๒๙๓
บ้านโป่งกระทิงล่าง	๔๒๕	๔๒๙	๘๕๔	๓๐๕
บ้านร่องเจริญ	๔๖๕	๔๐๐	๘๖๕	๓๐๐
บ้านพุน้ำร้อน	๓๓๑	๒๙๘	๖๒๙	๓๑๗
บ้านพุนบน	๔๔๑	๓๗๐	๘๑๑	๓๒๗
บ้านห้วยสวนพลู	๓๓๑	๒๙๘	๖๒๙	๒๓๑
บ้านพุตะเคียน	๒๙๙	๓๐๓	๖๐๒	๒๑๖
บ้านห้วยน้ำใส	๔๕๙	๔๐๓	๘๖๒	๒๖๐
บ้านดงคา	๒๕๑	๒๕๑	๕๐๒	๑๖๕
บ้านห้วยมะกรูด	๒๖๗	๒๕๑	๕๑๘	๑๕๒
บ้านพุนล่าง	๓๘๔	๓๓๕	๗๒๙	๒๑๒
บ้านโป่งกระทิงกลาง	๓๓๐	๓๓๕	๖๖๕	๒๑๒
บ้านพุนหิน	๓๕๒	๓๑๗	๖๖๙	๒๑๙

สถาบันและองค์กรทางสังคม

สถาบันเกษตรกรในความรับผิดชอบของกรมส่งเสริมการเกษตร

กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรด กลุ่ม ๔ โป่งกระทิงบน มีสมาชิกจำนวน ๗๙ คน

กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรด กลุ่ม ๕ โป่งกระทิงล่าง มีสมาชิกจำนวน ๕๐ คน

กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรด กลุ่ม ๖ ร่องเจริญ มีสมาชิกจำนวน ๗๐ คน

กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรด กลุ่ม ๗ พุนบน มีสมาชิกจำนวน ๑๒๔ คน

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรร่องเจริญพัฒนา หมู่ที่ ๓,๘ มีสมาชิกจำนวน ๑๙ คน

กลุ่มผู้เลี้ยงหมอนไหม หมู่ที่ ๓,๘ มีสมาชิกจำนวน ๒๓ คน จัดตั้งเมื่อ ๓ มี.ค.๔๖

กลุ่มผู้ปลูกผักปลอดสารพิษ หมู่ที่ ๑๐ มีสมาชิกจำนวน-คน จัดตั้งเมื่อ ๙ มี.ค.๔๖

กลุ่มเกษตรกรศูนย์มิตบ้านคา ราชบุรี จำกัด

สถาบันและองค์กรอื่นๆ

กลุ่มสหกรณ์การเกษตร

กลุ่มลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

กลุ่มสตรีอาสาพัฒนา

กลุ่มเยาวชน

กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์หมู่บ้าน

สถานศึกษา

โรงเรียนบ้านโป่งกระทิงบน	หมู่ที่ ๑ เปิดสอนระดับอนุบาล-มัธยมศึกษา
โรงเรียนบ้านโป่งกระทิงล่าง	หมู่ที่ ๒ เปิดสอนระดับอนุบาล-ประถมศึกษา
โรงเรียนบ้านร่องเจริญ	หมู่ที่ ๓ เปิดสอนระดับประถมศึกษา
โรงเรียนโรตารีบ้านพุร้อน	หมู่ที่ ๔ เปิดสอนระดับประถมศึกษา
โรงเรียนโรตารีพุหิน (พุหิน)	หมู่ที่ ๑๓ เปิดสอนระดับประถมศึกษา
โรงเรียนน้ำตกบ้านห้วยสวนพลู	หมู่ที่ ๖ เปิดสอนระดับประถมศึกษา
โรงเรียนบ้านพุบอนบน	หมู่ที่ ๕ เปิดสอนระดับประถมศึกษา

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโป่งกระทิงบน

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโป่งกระทิงล่าง

สถาบันและองค์กรทางศาสนา

วัดป่าโป่งกระทิงบน	หมู่ที่ ๑
สำนักสงฆ์บางกะม่า	หมู่ที่ ๑
วัดมหาโชค	หมู่ที่ ๒
วัดเจริญธรรมนิมิต	หมู่ที่ ๓
สำนักสงฆ์พุร้อน	หมู่ที่ ๔
สำนักสงฆ์พุศิลามงคล (พุหิน)	หมู่ที่ ๑๓
สำนักสงฆ์บ้านห้วยสวนพลู	หมู่ที่ ๖
วัดป่าบ้านดงคา	หมู่ที่ ๙
สำนักสงฆ์พุบอน	หมู่ที่ ๑๑

วัฒนธรรมและภาษา

วัฒนธรรม เนื่องจากตำบลบ้านโป่งเป็นสังคมที่ประกอบขึ้นมาจากคนหลายกลุ่ม วัฒนธรรม – ประเพณี จึงแตกต่างกันออกไปบ้าง คือ

วัฒนธรรมประเพณีแบบของไทยภาคกลาง ได้แก่ ประเพณีการแต่งงาน การทำศพ การขึ้นบ้านใหม่ การบวช ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีขึ้นปีใหม่ และงานบุญต่าง ๆ

วัฒนธรรมประเพณีของชาวกะเหรี่ยง การแต่งกาย ผู้ชายนุ่งผ้าโจงกระเบน สวมเสื้อขาวแขนยาว เด็กผู้หญิงสวมเสื้อสีขาวตัวเดียว ถ้าอายุเกิน ๑๕ ปี จะนุ่งผ้าถุงที่เป็นผ้าฝ้ายปักลาย สวมเสื้อคลุมยาวเลยเข่า อาจเป็นสีดำหรือสีน้ำเงินปักลูกปัดหลากสี นิยมเครื่องประดับที่ทำด้วยเงิน

ประเพณีกินข้าวห่อ ทำกันเป็นประจำทุกปี ในเดือน ๙ ซึ่งไม่กำหนดวันตายตัว
แล้วแต่จะกำหนดนัดหมายในแต่ละปี

ประเพณีย่องสาวและการแต่งงาน ปัจจุบันได้ผสมกลมกลืนกับประเพณีการแต่งงานทางภาคกลางจึง
ไม่มีให้เห็นเด่นชัด

ภาษา ภาษาท้องถิ่น ได้แก่ภาษาไทย ลาว มอญ พม่า และกะเหรี่ยง

การสาธารณสุข

โรงพยาบาลบ้านคา หมู่ที่ ๓ ตำบลบ้านบึง ขนาด ๓๐ เตียง

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโป่งบน หมู่ที่ ๑ ตำบลบ้านบึง มีเจ้าหน้าที่ประจำสถานี จำนวน
๓ คน รับผิดชอบงานด้านสาธารณสุข หมู่ที่ ๑,๕,๙,๑๐ ตำบลบ้านบึง

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโป่งล่าง หมู่ที่ ๗ ตำบลบ้านบึง มีเจ้าหน้าที่ประจำสถานี จำนวน
๓ คน รับผิดชอบงานด้านสาธารณสุข หมู่ที่ ๒,๓,๗,๘ และ ๑๑ ตำบลบ้านบึง

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านพุร้อน หมู่ที่ ๔ ตำบลบ้านบึง มีเจ้าหน้าที่ประจำสถานี
จำนวน ๓ คน รับผิดชอบงานด้านสาธารณสุข หมู่ที่ ๔,๑๓ ตำบลบ้านบึง

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านห้วยสวนพลู หมู่ที่ ๖ ตำบลบ้านบึง มีเจ้าหน้าที่สุขภาพชุมชน
จำนวน ๒ คน รับผิดชอบงานในพื้นที่ หมู่ที่ ๖ ตำบลบ้านบึง

คลินิกมาลาเรีย หมู่ที่ ๒ ตำบลบ้านบึงเป็นหน่วยย่อยของส่วนมาลาเรียที่ ๓ บ้านซำป่า หวาย บริการ
ราษฎรในด้านการเจาะเลือด หาเชื้อมาลาเรียและการรักษาเบื้องต้นแก่ผู้ได้รับเชื้อมาลาเรีย

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

- ที่พักตำรวจสายตรวจ หมู่ที่ ๒ ต.บ้านบึง มีตำรวจชั้นสัญญาบัตรปฏิบัติหน้าที่

- ฐานปฏิบัติการย่อยตำรวจตระเวนชายแดน ที่ ๑๓๗ หมู่ที่ ๑๒ ตำบลบ้านบึง มีเจ้าหน้าที่ ตำรวจ
จำนวน ๑๒ นาย

- ชุดปฏิบัติการที่ ๓ กองพลพัฒนาที่ ๑ หมู่ที่ ๑ ตำบลบ้านบึง มีทหารประจำ จำนวน ๘ นาย

- หน่วยงานอื่น ได้แก่ สำนักงานเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หน่วยพิทักษ์ป่า หน่วยป้องกัน และรักษาป่า
หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ ซึ่งกระจายอยู่ทั่วไปบริเวณเขตชุมชนและป่า

โรงงานอุตสาหกรรม

เหมืองแร่เฟลสปาร์ จำนวน ๙ เหมือง

โรงซ่อมเครื่องยนต์ จำนวน ๗ แห่ง

โรงซ่อมรถจักรยานยนต์ จำนวน ๑๐ แห่ง

การพาณิชย์กรรม

ตำบลบ้านบึงเป็นแหล่งผลิตในภาคเกษตรกรรมที่สำคัญมีการกักขังเงินเพื่อลงทุนใน ภาคการเกษตร
แต่ปัจจุบันไม่มีธนาคารพาณิชย์และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรในตำบล มีการพาณิชย์ที่สำคัญ คือ
สินค้านำเข้า เป็นสินค้าสำเร็จรูปหรือไม่สามารถผลิตเองได้ เป็นสินค้าจำเป็นในการครองชีพและสินค้าทุนสำหรับการ

ผลิตทางการเกษตร เช่น เครื่องอุปโภค – บริโภค ยารักษาโรค น้ำมันเชื้อเพลิงยานพาหนะ วัสดุก่อสร้าง ปุ๋ยเคมี สารเคมีเพื่อการเกษตร

สินค้าส่งออก ส่วนใหญ่เป็นวัตถุดิบเพื่อป้อนเข้าสู่โรงงานอุตสาหกรรม ได้แก่ แร่เฟลสปาร์ อ้อย โรงงาน สับประรดโรงงาน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ไม้ยูคาลิปตัส และผลผลิตทางการเกษตรอื่น ๆ

ตลาดนัด เป็นตลาดซื้อ-ขายแลกเปลี่ยนสินค้าอุปโภค-บริโภค และสินค้าด้านการเกษตร ได้แก่ ตลาดนัดโป่งกระทิงล่าง ทุกวันพุธเช้าและทุกวันเย็น

ร้านค้าทั่วไป เป็นร้านขายของชำ มีจำนวน ๔๑ ร้าน จำหน่ายสินค้าจำเป็นในชีวิตประจำวัน ตั้งกระจายอยู่ตามหมู่บ้านต่าง ๆ ทุกหมู่บ้าน

ระบบการตลาดสินค้าเกษตรที่สำคัญ

การตลาดของสินค้าการเกษตร จะแตกต่างกันออกไปตามชนิดของพืช ที่สำคัญ ได้แก่

สับประรด การขายส่งสับประรดให้กับโรงงานอุตสาหกรรมเป็นระบบโควตาของพ่อค้าคนกลาง โควตาของหน่วยสถิติสหกรณ์โป่งกระทิง นอกจากนี้มีเกษตรกรบางรายผลิตเพื่อขายให้พ่อค้าจรซึ่งเป็นสับประรดบริโภคผลสดเพื่อนำไปขายต่อแก่ผู้บริโภค

ยางพารา เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบลบ้านบึง มีจุดรับซื้อฯ อยู่ที่หมู่ที่ ๗ ตำบลบ้านบึงสามารถผลิตยางแผ่นดิบชั้น ๓ เดือนละกว่า ๔๕ ตัน

มันสำปะหลัง ผลผลิตส่วนใหญ่เกษตรกรขายให้กับพ่อค้าคนกลางในท้องถิ่นและพ่อค้าในท้องถิ่นจะรวบรวมขนส่งไปยังโรงงานอุตสาหกรรม

อ้อยโรงงาน ผลผลิตทั้งหมดจะส่งเข้าโรงงานอุตสาหกรรมน้ำตาลในเขตอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี และอำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี โดยผ่านหัวหน้าโควตาทุกราย

ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรส่วนใหญ่ขายให้กับพ่อค้าคนกลางแต่มีบางส่วนขายส่งให้กับโรงงานและเพื่อการเลี้ยงสัตว์

ไม้ยูคาลิปตัส เกษตรกรสามารถขายให้กับโรงงานโดยไม่ต้องผ่านหัวหน้าโควตา และมีพ่อค้าจรที่รับซื้อไม้ส่งเข้าโรงงานด้วย เกษตรกรบางรายไม่มีรถบรรทุกเป็นของตนเองจึงต้องขายให้พ่อค้าคนกลางเพื่อนำไปขายต่อยังโรงงานอุตสาหกรรมในอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี

ผักและผลไม้ เกษตรกรขายให้กับพ่อค้าจรและนำไปขายที่ตลาดศรีเมือง จังหวัดราชบุรี บางส่วนบริโภคในครัวเรือน

การคมนาคม

การเดินทาง การติดต่อภายในอำเภออื่นๆ และจังหวัดราชบุรี เดินทางโดยรถโดยสารประจำทางสายราชบุรี – โป่งกระทิง ระยะทางประมาณ ๗๙ กิโลเมตร โดยใช้ทางหลวงจังหวัดหมายเลข ๓๐๘๗ จากอำเภอเมืองผ่านอำเภอจอมบึง ถึงบ้านซำป่าหวาย และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๓๑๓ จากบ้านซำป่าหวายถึงบ้านโป่งกระทิงบนระยะทาง ๓๑ กิโลเมตร ซึ่งบรรจบกับทางหลวงจังหวัดหมายเลข ๓๒๐๖ ซึ่งสามารถเดินทางไปอำเภอปากท่อได้ โดยไปบรรจบกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๔ ระยะทาง ๕๖ กิโลเมตร

การโทรคมนาคม

ปัจจุบันมีตู้โทรศัพท์สาธารณะหยอดเหรียญ จำนวน ๒๑ ตู้ มีที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขเอกชน จำนวน ๑ แห่ง ซึ่งรับผิดชอบบริการรับ – ส่งจดหมายและพัสดุครอบคลุมพื้นที่ตำบลบ้านบึง

การไฟฟ้า

การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคได้มีหน่วยบริการผู้ใช้ไฟฟ้า อยู่ที่หมู่ที่ ๕ ตำบล ท่าเคย เป็นหน่วยงานย่อยของหน่วยบริการไฟฟ้าหลักอำเภอจอมบึง การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคได้จ่ายกระแสไฟฟ้าให้แก่ราษฎรภายในตำบลบ้านบึง แต่ยังไม่ทั่วทุกครัวเรือน

ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่

ตำบลบ้านบึงมีพื้นที่ทั้งหมด ๕๕๓ ตารางกิโลเมตร หรือ จำนวน ๓๔๕,๖๒๕ ไร่ ส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ป่า ซึ่งเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำภาชี และพื้นที่ที่การเกษตรกรเข้าไปบุกรุกทำการเกษตรนั้น เป็นเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ส่วนพื้นที่การเกษตรประมาณจำนวน ๖๐,๒๒๐ ไร่

ภูมิอากาศ

ฤดูฝน ฝนเริ่มตกประมาณเดือนพฤษภาคม – ตุลาคม และเนื่องจากตำบลบ้านบึงได้รับ อิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ แต่มีเทือกเขาตะนาวศรีกั้นอยู่ จึงทำให้ได้รับลมมรสุมจากมหาสมุทรอินเดียไม่เต็มที่ จึงมีปริมาณน้ำฝนทิ้งช่วงในเดือนกรกฎาคม ถึง สิงหาคม แต่จะมีฝนตกชุกในเดือน กันยายน – ตุลาคม ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ๑๓๖.๑๘ มม./ปี

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนธันวาคม – มกราคม จะมีอากาศเย็นถึงค่อนข้างหนาวในบริเวณใกล้เทือกเขา อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ ๑๓ - ๓๖ องศาเซลเซียส

ฤดูแล้งและฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ – เมษายน ซึ่งเป็นเดือนที่มีอุณหภูมิสูงที่สุด

ภัยธรรมชาติ

ฝนแล้ง ช่วงเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม

น้ำท่วม เกิดขึ้นเป็นบางพื้นที่โดยเฉพาะบริเวณลำห้วยเนื่องจากน้ำไหลหลากซึ่งน้ำจะท่วมในระยะเวลาสั้น ๆ

แบบรายงานข้อมูลการเกษตร ปี 2558

ตำบลบ้านบึง

หมู่	ชื่อหมู่บ้าน	พื้นที่ ถือครอง (ไร่)	จำนวนครัวเรือน			จำนวนประชากร			พื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)												พื้นที่ ทำการเกษตร รวม (ไร่)	อื่นๆ (ไร่)		
			ทั้งหมด (ครัวเรือน)	เกษตร (ครัวเรือน)	ชาย (คน)	หญิง (คน)	พื้นที่ ถือครอง	พื้นที่ ถือครอง	พื้นที่ ถือครอง	พืชผัก		ไม้ผล		ไม้ยืนต้น		ไม้ดอกไม้ประดับ		ปศุสัตว์						
										พื้นที่ ถือครอง	พื้นที่ ถือครอง	พื้นที่ ถือครอง	พื้นที่ ถือครอง	พื้นที่ ถือครอง	พื้นที่ ถือครอง	พื้นที่ ถือครอง	พื้นที่ ถือครอง	พื้นที่ ถือครอง	พื้นที่ ถือครอง	พื้นที่ ถือครอง			พื้นที่ ถือครอง	พื้นที่ ถือครอง
1	บ้านโป่งกระพินบาน	34,382	293	98	394	377	15	5	2,430	55	85	13	169	20	370	35	0	0	5	3	235	19	3,309	31,958
2	บ้านโป่งกระพินต่าง	10,312	305	70	422	435	2	2	2,450	45	75	15	135	19	365	26	2	4	4	3	95	21	3,128	7,182
3	บ้านร่องเจ็ญ	27,813	300	129	466	417	0	0	2,590	62	145	23	158	27	382	29	0	0	5	4	110	28	3,390	24,223
4	บ้านพุน้ำร้อน	119,375	317	32	334	299	0	0	2,232	30	124	25	150	14	360	28	0	0	4	3	240	16	3,110	116,265
5	บ้านพุนอบน	23,200	327	226	442	376	1	1	3,020	118	185	28	205	37	809	58	0	0	6	4	80	27	4,306	18,694
6	บ้านห้วยสวนพญู	29,055	231	72	330	312	2	2	2,130	42	320	65	182	35	378	26	1	2	5	6	255	30	3,253	25,802
7	บ้านห้วยเจ็ญ	4,776	216	138	305	299	0	0	2,460	76	160	22	140	24	335	28	0	0	6	5	225	25	3,314	1,350
8	บ้านห้วยน้ำใส	6,562	260	155	467	410	0	0	2,350	75	145	25	110	15	740	24	1	2	7	4	239	30	3,592	2,970
9	บ้านดงตา	6,918	165	81	243	251	0	0	2,210	68	108	11	91	12	370	29	0	0	7	5	250	20	3,036	3,782
10	บ้านห้วยมะกูด	5,950	152	74	263	247	0	0	2,280	50	195	48	103	26	326	23	0	0	5	5	260	15	3,169	2,806
11	บ้านพุนอบล่าง	8,525	212	176	386	339	0	0	3,270	117	136	25	123	30	337	32	0	0	6	3	135	31	4,007	4,443
12	บ้านโป่งกระพินกลาง	11,500	212	131	339	339	0	0	2,260	83	135	11	120	21	450	28	0	0	8	4	245	17	3,218	8,282
13	บ้านพุน	64,500	219	106	349	312	0	0	2,290	57	280	64	135	32	735	36	2	2	6	4	257	19	3,705	60,792
		352,868	3,209	1,488	4,740	4,413	20	10	31,972	878	2,093	375	1,801	321	5,957	402	6	10	74	53	2,626	298	44,537	308,331

ส่วนที่ ๒ ปัญหาความต้องการ และแนวทางพัฒนา

ส่วนที่ ๒ : ปัญหา ความต้องการและแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรม

การจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรรมระดับตำบล และการจัดตั้งเครือข่ายองค์กรเกษตรกร เป็นสองโครงการหลักที่สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติได้กำหนดให้สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดดำเนินการ เพื่อใช้เป็นแผนปฏิบัติงาน แผนโครงการในการแก้ไขปัญหาด้านการเกษตร และส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มฯ เพื่อสร้างความเข้มแข็งและอำนาจในการต่อรองสินค้าเกษตรเพิ่มมากขึ้น ซึ่งกิจกรรม ๕ ด้านหลัก ประกอบด้วย ๑.ด้านหนี้สิน ๒.ด้านที่ดินทำกิน ๓.ด้านแหล่งน้ำ ๔.ด้านสวัสดิการ สิทธิเกษตรกร และการไม่ได้รับความเป็นธรรม ๕.ปัญหาราคาสินค้าเกษตร

สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดราชบุรี จึงได้จัดทำโครงการแผนพัฒนาเกษตรกรรมระดับตำบล และโครงการสร้างความเข้มแข็งแก่เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรรายสินค้าเกษตร ตามแผนปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๙ โดยเชิญผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้าน กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมโครงการฯ พบว่าจากการสำรวจข้อมูลปัญหาด้านการเกษตรของตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี มีประเด็นปัญหา ดังนี้

ประเด็นปัญหา	ปัญหา	แนวทางการแก้ไข
ปัญหาหนี้สิน	๑.สินเชื่อจากธนาคาร เพื่อการลงทุนภาคการเกษตร แต่เกษตรกรไม่มีรายได้ตามที่ได้วางแผนไว้ จึงเกิดปัญหาในการชำระหนี้	-ให้องค์ความรู้แก่เกษตรกร ในการวางแผนการผลิต ข้อมูล / ต้นทุน /รายได้ พร้อมทั้งแนะนำ แนวทางการประกอบอาชีพ เกษตรกรรมในสถานการณ์ ปัจจุบัน -รวมกลุ่มเกษตรกรให้มีความ เข้มแข็ง และดำเนินกิจกรรม ในนามกลุ่มเกษตรกร
	๒.เชื่อปัจจัยการผลิตจากร้านค้า/ผู้ประกอบการ แต่ปัจจัยการผลิตมีราคาสูงขึ้น สวนทางกับผลผลิตที่มี ราคาตกต่ำลง	-สร้างจิตสำนึกให้เกษตรกรและ ครอบครัวเกษตรกร รู้จักการใช้ จ่ายเงินอย่างเหมาะสม
	๓.เกษตรกรกู้เงิน แต่ไม่ได้นำไปลงทุนภาคการเกษตร จึงเป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้	-ให้องค์ความรู้แก่เกษตรกร ในการหาแหล่งเงินทุน/สินเชื่อ ภาคการเกษตร จากธนาคารที่ ดำเนินกิจกรรมร่วมกับรัฐบาล
	๔.ขาดแหล่งเงินทุน/สินเชื่อ ที่เหมาะสมกับเกษตรกร	
ปัญหาที่ดินทำกิน	๑.การจัดสรรที่ดินของรัฐทับซ้อนกับพื้นที่สงวน	-ปรับปรุงการประกาศเขตจัด ที่ดินและเขตสงวนที่ดินให้ตรง ตามข้อเท็จจริง เพื่อจัดสรรที่ดิน ให้ประชาชนมีเอกสารสิทธิเป็น ของตนเอง
	๒.โฉนดที่ดินที่ได้รับจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ห้ามโอน ห้ามซื้อขาย เช่า จึงเป็นข้อจำกัดในกรรมสิทธิ์ ที่ดินเป็นอย่างมาก	-ปรับปรุงสิทธิในที่ดิน แก้ไข กฎหมายการให้มีการโอนสิทธิ์ ที่ดินแต่ยังคงให้พื้นที่นั้นเป็น พื้นที่การเกษตรเท่านั้น

	๓.พื้นที่ตำบลบ้านบึง ส่วนใหญ่แล้วเป็นพื้นที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์	-ตรวจสอบและปรับปรุงเอกสารสิทธิ์ที่ดินทำกินของเกษตรกร
ปัญหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	๑.คูคลองส่งน้ำตื้นเขิน	-ขุดลอกคูคลอง แบบหลุมขนมครกหลายๆหลุมตามคูคลอง เพื่อเป็นแหล่งกักเก็บน้ำ (ไม่สมควรเจาะน้ำบาดาล เนื่องจากมีเพียงน้ำผิวดินเท่านั้น)
	๒.ไม่มีแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรกรรม	-ส่งเสริมให้เกษตรกร/ผู้ใช้น้ำ ทำฝายกั้นน้ำขนาดเล็กหลายฝาย -เพิ่มการเข้าถึงน้ำประปาของเกษตรกร
	๓.ห้วยท่าเคยเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญของพื้นที่ตำบลบ้านบึง แต่เมื่อประสบกับปัญหาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถดำเนินการแก้ไขได้ เนื่องจากไม่มีอำนาจจัดการ	-ร่วมหาหรือสร้างความเข้าใจระหว่างหน่วยงาน เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน เป็นผลประโยชน์ของประชาชน
ปัญหาสวัสดิการสิทธิเกษตรกรและการไม่ได้รับความเป็นธรรม	๑.เคมีภัณฑ์และปัจจัยการผลิตภาคการเกษตรมีคุณภาพลดลง และมีราคาสูงขึ้น	-เกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ร่วมกันตรวจสอบคุณภาพและราคาปัจจัยการผลิตภาคการเกษตร ว่าข้อเท็จจริงเป็นเช่นไร หากพบให้ดำเนินการตามกฎหมาย -ส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตปุ๋ยและสารอินทรีย์ชีวภาพใช้เอง
	๒.เกษตรกรเจ็บป่วย โดยมีสาเหตุจากการประกอบอาชีพภาคการเกษตร	-เพิ่มสวัสดิการให้เกษตรกรที่มีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ ที่มีสาเหตุมาจากการงานทางการเกษตร
ปัญหาราคาสินค้าเกษตร	๑.ราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ	-รวบรวมข้อมูลให้มีความถูกต้องเพื่อนำมาวิเคราะห์และพยากรณ์ผลผลิต -รวมกลุ่มเกษตรกรให้มีความเข้มแข็ง และจัดระบบการผลิต -ส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตและจำหน่ายสินค้าที่มีคุณภาพมาตรฐาน และมีความปลอดภัยกับผู้บริโภค

	๒.ผลผลิตออกสู่ตลาดน้อยลง จากปัญหาโรคและแมลงศัตรูพืชระบาด ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นจากกระบวนการจัดการ แต่ราคาผลผลิตกลับตกต่ำ	-ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้หลักการลดต้นทุน-เพิ่มผลผลิตในการบริหารจัดการแปลงเพาะปลูก -ให้องค์ความรู้แก่เกษตรกรในการบริหารจัดการศัตรูพืช -ส่งเสริมให้เกษตรกรมีองค์ความรู้ในการผลิตและรู้จักการใช้สารอินทรีย์ชีวภาพ -ให้องค์ความรู้แก่เกษตรกรในการปรับปรุงบำรุงดิน สร้างความยั่งยืนให้กับอาชีพเกษตรกรรม
ปัญหาอื่นๆ	๑.ขาดแคลนแรงงานและเกษตรกรรุ่นใหม่	-ปลูกฝัง/สร้างจิตสำนึกเยาวชนรุ่นใหม่ให้มีใจรักงานทางการเกษตร
	๒.ปัญหาโรคเหี่ยวในสับปะรด ซึ่งเป็นพืชที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจมากที่สุดของตำบลบ้านบึง	-ให้องค์ความรู้ในการป้องกันกำจัดโรคเหี่ยวในสับปะรด -นำผู้เชี่ยวชาญองค์ความรู้ด้านการเพาะปลูกพืชชนิดต่างๆ ปรากฏด้านดินและน้ำ ปุ๋ย ยา หรือผลิตภัณฑ์ชีวภาพ เพิ่มพูนให้ความรู้แก่เกษตรกร

บทสรุปและบทวิเคราะห์

การประกอบอาชีพด้านการเกษตรของเกษตรกรในตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี ส่วนใหญ่แล้วประกอบอาชีพปลูกสับปะรดเป็นหลัก เนื่องจากเป็นพืชที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของอำเภอบ้านคา คือเป็นดินร่วนปนทราย มีสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศเหมาะแก่การเพาะปลูกพืชไร่และสับปะรด เกษตรกรมีความเชี่ยวชาญการปลูกสับปะรดเป็นอย่างมาก ประกอบกับมีโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปในอำเภอบ้านคาซึ่งรองรับผลผลิตสับปะรดในจังหวัดราชบุรีและจังหวัดอื่นๆ แต่กระนั้นเกษตรกรก็ยังพบปัญหาในการผลิต ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านเอกสารสิทธิ์ที่ดินทำกิน ปัญหาราคาผลผลิตที่ไม่แน่นอน ปัญหาโรคและแมลงศัตรูพืช ต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น เป็นต้น

ประเด็นปัญหาที่มีความสำคัญของเกษตรกรตำบลบ้านบึง มีดังนี้

๑. ในการพัฒนาอ่างเก็บน้ำและลำห้วยส่งน้ำของอำเภอบ้านคา ไม่ได้มีการศึกษาสภาพพื้นที่ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ อาทิ การขุดลอกลำห้วยจากแม่น้ำลำภาชี อ่างเก็บน้ำห้วยมะหาด ลำห้วยหุบสลัดโต ทำให้เกิดการทรุดตัวและพังทลายของดินริมฝั่ง เนื่องจากสภาพพื้นที่เป็นดินร่วนปนทราย หากขุดลอกลำห้วยโดยไม่เหลือต้นไม้หรือพันธุ์พืชไว้ยึดเกาะจะเกิดการพังทลายของตลิ่งได้ง่าย อีกทั้งการดำเนินงานขุดลอกลำห้วยฯ ไม่ได้มีการชี้แจงทำความเข้าใจกับชาวบ้านและเกษตรกรในพื้นที่ก่อน จึงสร้างความเสียหายให้กับผลผลิตของเกษตรกรและ

เป็นการสร้างความชุ่มชื้นให้ชาวบ้านในพื้นที่ เนื่องจากชาวบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณลำห้วยและแม่น้ำสาขา ส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นเกษตรกรและมีพื้นที่ทำกินอยู่ในเขตพื้นที่ที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ที่ดินทำกิน

แนวทางการแก้ไข

- ให้หน่วยงานราชการที่เข้าไปดำเนินงาน ชี้แจงทำความเข้าใจกับชาวบ้านในพื้นที่ถึงความจำเป็นของวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน อย่างมีความอดทนและอะลุ่มอล่วยซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างความยั่งยืนในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ต่อไปในอนาคต

- ขุดลอกลำห้วยและแม่น้ำสาขา ให้เป็นแบบเขี้ยวหลุมขนมครก เพื่อเป็นพื้นที่กักเก็บน้ำในฤดูน้ำหลากไว้ใช้ในฤดูแล้ง

- เมื่อขุดลอกลำห้วยและแม่น้ำสาขาแล้ว ให้ดำเนินการปลูกหญ้าแฝกที่ริมตลิ่งทั้งสองฝั่ง เพื่อป้องกันการเสื่อมโทรมและชะล้างพังทลายของดิน

- สร้างฝายกักเก็บน้ำเพิ่มเติมให้กับลำห้วยและแม่น้ำสาขา เช่น ลำห้วยหุบสลัดได ลำห้วยหุบมะกรูด ลำห้วยบ้านคา เป็นต้น โดยจัดสร้างเป็นฝายถาวรขนาดเล็กเป็นระยะตามพื้นที่ เพื่อเป็นแหล่งกักเก็บน้ำสร้างความยั่งยืนให้กับอาชีพเกษตรกรและคืนความอุดมสมบูรณ์ให้กับผืนป่า ก่อให้เกิดความกินดีอยู่ดีให้กับชาวบ้านอย่างยั่งยืนสืบไป

จากการวิเคราะห์สภาพความเหมาะสมของพื้นที่เกษตรกรรมและความพร้อมของเกษตรกรในการส่งเสริมพัฒนาอาชีพเกษตรกร คณะผู้ปฏิบัติงานเครือข่ายสภาเกษตรกรตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี จึงได้เลือก กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตสับปะรด เพื่อสร้างความเข้มแข็งแก่เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรรายสินค้าเกษตร เนื่องจากเกษตรกรในพื้นที่อำเภอบ้านคาโดยเฉพาะพื้นที่ตำบลบ้านบึง มีการปลูกสับปะรดเป็นพืชเศรษฐกิจหลักมาอย่างช้านาน โดยเริ่มจากเกษตรกรจากอำเภอสامر้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ย้ายถิ่นและปลูกสับปะรด โดยนำหน่อสับปะรดพันธุ์ปัตตาเวียปลูกในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ซึ่งครอบคลุมพื้นที่อำเภอสวนผึ้งและอำเภอบ้านคาในปัจจุบัน จึงเรียกว่าสับปะรดสวนผึ้ง ส่วนที่เรียกสับปะรดบ้านคานั้น เนื่องจากอำเภอบ้านคาเดิมอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอสวนผึ้งแต่เนื่องจากอำเภอสวนผึ้งมีเขตกว้างขวางและมีประชากรมาก กระทรวงมหาดไทยได้แบ่งท้องที่อำเภอสวนผึ้งตั้งเป็นกิ่งอำเภอและยกฐานะเป็น "อำเภอบ้านคา" ซึ่งเป็นพื้นที่สับปะรดที่สำคัญในตำบลบ้านคา บ้านบึง และตำบลหนองพันจันทร์ อำเภอบ้านคา สับปะรดจึงถูกเรียกในนาม "สับปะรดบ้านคา" จะเห็นได้ว่าเกษตรกรตำบลบ้านบึง และเกษตรกรของอำเภอบ้านคา มีศักยภาพมีความชำนาญอย่างมากประกอบกับพื้นที่ปลูกสับปะรดที่มีความเหมาะสม หากมีกระบวนการบริหารจัดการที่ดีไม่ให้ราคาสับปะรดขึ้นอยู่กับโรงงานแปรรูปมากเกินไปโดยการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดให้เข้มแข็ง ร่วมกันวางแผนการผลิต และรักษามาตรฐานการผลิตให้มีคุณภาพ